

Latvijas Republikas
Nacionālais ziņojums par Padomes 2009.gada
25.jūnija Direktīvas 2009/71/EURATOM, ar ko
izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības
pamatstruktūru, prasību ieviešanu

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs

2014.gada jūlijs

SATURS

Ievads	3
Ziņojums par Padomes 2009.gada 25.jūnija Direktīvas 2009/71/EURATOM, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru, prasību ieviešanu	4
1. Normatīvā un organizatoriskā sistēma (4.pants)	4
1.1. Valsts kodoldrošības prasību pieņemšana (4.panta 1.punkta a) apakšpunkts)	4
1.2. Licenču izsniegšanas sistēmas izveide (4.panta 1.punkta b) apakšpunkts)	5
1.3. Kodoldrošības uzraudzības sistēmas izveide (4.panta 1.punkta c) apakšpunkts)	9
1.4. Darbības apturēšana, licences grozīšana vai atcelšana (4.panta 1.punkta d) apakšpunkts)	9
2. Kompetenta regulatīvā iestāde (5.pants)	11
2.1. Regulatīvas iestādes izveidošana un uzturēšana (5.panta 1.punkts)	11
2.2. Regulatīvās iestādes neatkarības no citām iestādēm vai organizācijām nodrošināšana (5.panta 2.punkts).....	11
2.3. Juridisku pilnvaru, cilvēkresursu un finanšu resursu piešķiršana regulatīvajai iestādei (5.panta 3.punkts).....	12
3. Licences turētāji (6.pants).....	13
3.1. Licences turētāja (operatora) atbildība (6.panta 1.punkts).....	13
3.2. Licences turētāja pienākums regulāri novērtēt un pārbaudīt, un uzlabot kodoliekārtu kodoldrošību (6.panta 2.punkts)	13
3.3. Pārbaudes, lai noskaidrotu, vai ir ieviesti pasākumi avāriju novēršanai un avāriju seku mazināšanai (6.panta 3.punkts)	15
3.4. Licences turētāja pienākums izveidot un ieviest pārvaldības sistēmas, kurās par prioritāti ir noteikta kodoldrošība (6.panta 4.punkts)	15
3.5. Licences turētāja pienākums paredzēt un uzturēt pietiekamus finanšu resursus un cilvēkresursus (6.panta 5.punkts).....	16
4. Ekspertīze un prasmes kodoldrošības jomā (7.pants).....	16
5. Sabiedrības informēšana (8.pants).....	18
Kopsavilkums.....	20

Ievads

Latvijas Republikas ziņojums sagatavots saskaņā ar Padomes 2009.gada 25.jūnija Direktīvas 2009/71/Euratom, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru, 9.panta 1.punktu.

Ziņojums sniedz informāciju par to, kā Latvijā ieviestas un tiek īstenotas Direktīvā 2009/71/Euratom noteiktās prasības, nodrošinot nepieciešamo kodoldrošības līmeni.

Atbilstoši Direktīvas 2009/71/Euratom 3.panta 1.punkta a) apakšpunktā minētajai definīcijai „kodoliekārta” Latvijā atrodas viena kodoliekārta - **Salaspils kodolreaktors**. Salaspils kodolreaktora īpašnieks ir **valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”** (turpmāk - LVĢMC). 2011.gadā LVĢMC noslēdza līgumu ar Latvijas Universitāti par Salaspils kodolreaktora apsaimniekošanu un kodolreaktora operators ir **Latvijas Universitāte**, kas ir arī „licences turētājs” atbilstoši Direktīvas 3.panta 5.punktā minētajai definīcijai. Latvijas Universitātei ir izsniegta licence atbilstoši Direktīvas 2009/71/Euratom 3.panta 4.punktā minētajai definīcijai „licence”.

Salaspils kodolreaktors tika uzbūvēts un iedarbināts 1961.gadā. Salaspils kodolreaktors bija zinātniskais ūdens - ūdens baseina tipa reaktors, kura nominālā jauda bija no 1500 kW līdz 2200 kW. 1974.gadā, veicot reaktora rekonstrukciju, tā nominālo jaudu palielināja no 2 MW līdz 5 MW. Salaspils kodolreaktora darbība tika apturēta 1998.gadā un šobrīd tas atrodas likvidēšanas stadijā. Ministru kabinets ar 2004.gada 30.novembra rīkojumu Nr.958 „Par Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas koncepciju” ir apstiprinājis Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas koncepciju, kura paredz likvidēt Salaspils kodolreaktoru nepilnā apjomā, izvedot radioaktīvos atkritumus no reaktora teritorijas un pielāgojot reaktora sistēmas un infrastruktūru citu jonizējošā starojuma tehnoloģiju darbības nodrošināšanai. Svaigā (neizmantotā) kodoldegviela tika atgriezta izcelsmes valstij - Krievijas Federācijai 2005.gadā, bet lietotā kodoldegviela - 2008.gadā. Šobrīd viens no svarīgākajiem risināmajiem jautājumiem ir Salaspils kodolreaktora likvidēšana.

Latvijā šobrīd nav un arī netiek plānota nacionālā kodolprogramma.

**Ziņojums par Padomes 2009.gada 25.jūnija Direktīvas
2009/71/EURATOM, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības
pamatstruktūru, prasību ieviešanu**

1. Normatīvā un organizatoriskā sistēma (4.pants)

1.1. Valsts kodoldrošības prasību pieņemšana (4.panta 1.punkta a) apakšpunkts)

2000.gadā Saeima ir pieņēmusi likumu „Par radiācijas drošību un kodoldrošību”, ar kuru izveidota normatīvo aktu bāze radiācijas drošības un kodoldrošības jomā, kā arī atbilstoši likumam 2001.gadā tika izveidota regulatīvā iestāde radiācijas drošības un kodoldrošības jomā – Radiācijas drošības centrs (no 2009.gada 1.jūlija - Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs (turpmāk - VVD RDC)), kurš veic valsts uzraudzību un kontroli radiācijas drošības un kodoldrošības jomā Latvijā. Uz šī likuma pamata izdoti Ministru kabineta noteikumi, veidojot vispārēju likumdošanas un institucionālo sistēmu radiācijas drošības un kodoldrošības jomā. Prasības attiecībā uz radiācijas drošību un kodoldrošību iekļautas arī citos vispārējos normatīvajos aktos, kuri regulē valsts iestāžu darbību, vides aizsardzību un būvniecību.

Latvija ir ratificējusi vai pievienojusies arī virknei starptautisko līgumu (tai skaitā, Vīnes konvencija par civilo atbildību par kodolkaitējumiem, Konvencija par civiltiesisko atbildību kodolmateriālu jūras pārvadājumā jomā, Kodolmateriālu fiziskās aizsardzības konvencija, Konvencija par kodolnegadījumu operatīvu izziņošanu, Konvencija par palīdzību kodolnegadījumā vai radiācijas avāriju situācijā, Konvencija par kodoldrošību un Kopējā lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības konvencija).

Iestājoties Eiropas Savienībā (turpmāk – ES), nacionālajos normatīvajos aktos tika pārņemtas ES normatīvo aktu prasības, pilnveidojot jau esošo normatīvo aktu sistēmu radiācijas drošībā un kodoldrošībā.

Par normatīvo aktu ieviešanu radiācijas drošības un kodoldrošības jomā atbildīgā iestāde ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk - VARAM). Šobrīd radiācijas drošības un kodoldrošības jomā normatīvie akti ir izstrādāti atbilstoši ES prasībām un starptautiskajām rekomendācijām. Jaunu normatīvo aktu vai grozījumu izstrāde spēkā esošajos normatīvajos aktos galvenokārt saistīta ar jaunu ES normatīvo aktu pieņemšanu vai to grozīšanu, ievērojot arī Starptautiskās atomenerģijas aģentūras rekomendācijas. Izstrādājot normatīvos aktus, VARAM sadarbojas ar VVD RDC, ar konkrētajās darbības jomās iesaistītajiem operatoriem, biedrībām un

asociācijām un ar citām iesaistītajām institūcijām, piemēram, Ekonomikas ministriju, Iekšlietu ministriju, Satiksmes ministriju, Veselības ministriju, Zemkopības ministriju, Pārtikas un veterināro dienestu, Valsts glābšanas un ugunsdzēsības dienestu (turpmāk - VUGD) un Valsts robezsardzi. Ar iesaistītajām institūcijām tiek veidotas darba grupas, kurās tiek izskatīti normatīvo aktu projekti. Normatīvo aktu projekti tiek ievietoti VARAM interneta vietnē, kur tie ir pieejami sabiedrībai un sabiedrība var izteikt priekšlikumus.

1.2. Licenču izsniegšanas sistēmas izveide (4.panta 1.punkta b) apakšpunkts)

Licenču izsniegšanas sistēma Latvijā ir izveidota, ņemot vērā ES normatīvo aktu prasības un Starptautiskās atomenerģijas aģentūras rekomendācijas. Likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” nosaka, ka jebkurai komercdarbībai ar jonizējošā starojuma avotiem ir nepieciešama speciālā atļauja (licence) (turpmāk - licence) uzsākt un veikt šādu darbību noteiktā laikposmā, ņemot vērā šajā licencē noteiktos darbības ierobežojumus. Latvijas normatīvie akti nosaka:

- 1) kritērijus, kas jāievēro, lai pieprasītu licenci darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem;
- 2) licenču izsniegšanas kārtību.

Licences darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem izsniedz VVD RDC. Licencē VVD RDC nosaka, kādas darbības ir atļautas, kā arī nosacījumus šīm darbībām. Par licences izsniegšanu tiek maksāta valsts nodeva, kuru ieskaita valsts pamatbudžetā. Valsts nodevas apmērs un maksāšanas kārtība noteikta Ministru kabineta noteikumos.

Darbību ar jonizējošā starojuma avotiem licencēšanas sistēmu nosaka Ministru kabineta 2011.gada 20.septembra noteikumi Nr.723 „Darbību ar jonizējošā starojuma avotiem licencēšanas kārtība” (turpmāk - MK noteikumi Nr.723). MK noteikumos Nr.723 ir iekļautas atsevišķas tiesību normas no:

- 1) Padomes 1996.gada 13.maija Direktīvas 96/29/*Euratom*, kas nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām;
- 2) Padomes 2006.gada 20.novembra Direktīvas 2006/117/*Euratom* par radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzību un kontroli;

3) Padomes 2003.gada 22.decembra Direktīvas 2003/122/*Euratom* par slēgtu augstas radioaktivitātes starojuma avotu un bezīpašnieka jonizējošā starojuma avotu kontroli;

4) Padomes 1997.gada 30.jūnija Direktīvas 97/43/*Euratom*, ar ko paredz personu veselības aizsardzību pret jonizējošā starojuma kaitīgo iedarbību saistībā ar ārstnieciski diagnostisko apstarošanu un atceļ Direktīvu 84/466/*Euratom*;

5) Padomes 2009.gada 25.jūnija Direktīvas 2009/71/*Euratom*, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru;

6) Padomes 2011.gada 19.jūlija Direktīvas 2011/70/*Euratom*, ar ko izveido Kopienas sistēmu lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu atbildīgai un drošai apsaimniekošanai.

Nemot vērā, ka 2013.gada 5.decembrī ir pieņemta jauna Padomes Direktīva 2013/59/*Euratom*, ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem un atceļ Direktīvu 89/618/*Euratom*, Direktīvu 90/641/*Euratom*, Direktīvu 96/29/*Euratom*, Direktīvu 97/43/*Euratom* un Direktīvu 2003/122/*Euratom*, līdz 2018.gada 6.februārim tiks pārskatīti MK noteikumi Nr.723.

Valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu licencēšanas kārtība:

Atbilstoši likumam „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” kodoliekārtas ir valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekti.

Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosaka, kādiem objektiem ir nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu. Ja valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” lēmumu akceptēt darbību, balstoties uz ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu, ar ikreizēju rīkojumu pieņem Ministru kabinets.

Lai uzsāktu Salaspils kodolreaktora likvidēšanu, Ministru kabinets 1999.gada 26.oktobrī apstiprināja Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas koncepciju, kura 2004.gadā tika aktualizēta. Salaspils kodolreaktora likvidēšanai tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums, kurš ir akceptēts ar Ministru kabinetā ar 2007.gada 26.jūlija rīkojumu Nr.467 „Par Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas akceptēšanu”.

Lai saņemtu licenci valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā, iesnieguma iesniedzējs iesniedz VVD RDC iesniegumu. VVD RDC konsultējas ar Radiācijas drošības padomi par šādu objektu izveidošanas lietderīgumu, analizē plānoto pārmaiņu iespējamo ietekmi uz radiācijas drošību un kodoldrošību, izvērtē, vai pozitīvais rezultāts, ko sasniegs operators, pārsniegs kopējo negatīvo ietekmi.

VVD RDC izsniedz licenci valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā šādā secībā:

1. izsniedz licenci projektēšanai jauna valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā. Ja valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, to veic pirms iesnieguma iesniegšanas licences izsniegšanai. Šajā gadījumā VVD RDC pieprasa vietējai pašvaldībai, kuras teritorijā paredzēts būvēt attiecīgo valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu, informāciju par plānotā valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta būvniecības atbilstību vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem;

2. izsniedz licenci būvniecībai jauna valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā pēc tam, kad izvērtēts projekts valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā;

3. pieņem jaunu vai būtiski pārmainītu valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu un izsniedz licenci ekspluatācijas parametru pārbaudēm pirms objekta izmantošanas;

4. izsniedz licenci jauna valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta darbībai vai darbības atsākšanai būtiski pārmainītā objektā (ekspluatācijas licenci).

Lēmuma pieņemšanas termiņš par licences saņemšanu nedrīkst būt ilgāks par 60 dienām. VVD RDC licences derīguma termiņu nosaka līdz pieciem gadiem valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta vai valsts nozīmes kodolobjekta projektēšanai, un līdz 10 gadiem valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta vai valsts nozīmes kodolobjekta būvniecībai.

VVD RDC piecu darbdienu laikā informē iedzīvotājus par to, ka ir pieprasīta licence valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā, ievietojot Valsts vides dienesta tīmekļa vietnē informāciju par iesniedzēja nosaukumu, darbības nosaukumu un tās veikšanas vietas adresi, vietu un laiku, kur iespējams iepazīties ar iesniegumā ietvertu informāciju, tai skaitā iesniegtajiem papildu materiāliem;

Iesniedzējs pēc iesnieguma un visu tam pievienoto dokumentu iesniegšanas VVD RDC publicē paziņojumu par paredzēto darbību vismaz vienā attiecīgās pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā. Tāpat iesniedzējs nosūta paziņojumu attiecīgajai pašvaldībai, kā arī personām, kurām piederoti vai valdījumā esoši nekustamie īpašumi robežojas ar plānotā vai esošā valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta atrašanās vietu vai atrodas tā tiešas ietekmes zonā. Paziņojumā par paredzēto darbību iesniedzējs norāda iesniedzēja

nosaukumu, darbības nosaukumu un tās veikšanas vietas adresi, esošo vai paredzamo darbību ar jonizējošā starojuma avotiem vietu, kā arī iespējamai ietekmei pakļautās teritorijas, vietu, kur sabiedrība var iepazīties ar licences iesniegumu un tam pievienotajiem dokumentiem, datumu, līdz kuram sabiedrība var iesniegt VVD RDC rakstiskus priekšlikumus. Sabiedrība 30 dienu laikā pēc minētā paziņojuma publicēšanas dienas var rakstiski iesniegt VVD RDC savus priekšlikumus vai viedokli par licences izsniegšanu vai tās nosacījumiem.

Pieprasot licenci projektēšanai jauna valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā, iesniedzējs rīko sabiedrisko apspriešanu un paziņojumā papildus norāda sabiedriskās apspriešanas norises vietu un laiku. Sabiedriskajai apspriešanai iesniedzējs sagatavo nepieciešamos apskates materiālus un attiecīgu dokumentu kopijas, ja tie nesatur ierobežotas pieejamības informāciju un informāciju, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem atzīta par valsts noslēpumu. Sabiedriskajai apspriešanai apskates materiālu un dokumentu kopijas vismaz 7 darbdienu pirms sabiedriskās apspriešanas izvieto tās pašvaldības domes un pagasta vai pilsētas pārvaldes ēkā, kuras teritorijā paredzēts būvēt attiecīgo valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu vai kur tas atrodas, kā arī apspriešanai paredzētos materiālus elektroniski iesniedz pašvaldībai ievietošanai pašvaldības tīmekļa vietnē.

VVD RDC izskata un izmanto licences nosacījumu sagatavošanai sabiedriskās apspriešanas laikā izteiktos un rakstiski iesniegtos priekšlikumus par licences izsniegšanas nosacījumiem. Ja sabiedrība izsaka priekšlikumu neizsniegt licenci, VVD RDC izvērtē un izsniedz licenci vai pieņem pamatotu lēmumu par atteikumu izsniegt licenci tikai pēc tam, kad iesniedzējam ir dota iespēja ne mazāk kā 14 dienu laikā rakstiski izteikt savu skaidrojumu.

Pēc lēmuma pieņemšanas par licences izsniegšanu vai atteikumu izsniegt licenci VVD RDC piecu darbdienu laikā par to rakstiski informē pašvaldību, kuras teritorijā paredzēts izveidot valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu vai veikt būtiskas pārmaiņas tajā, un publicē pašvaldības izdotajā laikrakstā vai, ja tāda nav, – citā vietējā laikrakstā lēmumu par licences izsniegšanu. VVD RDC informāciju par pieņemto lēmumu pašvaldībai iesniedz arī elektroniski, un **pašvaldība** šo informāciju ievieto pašvaldības tīmekļa vietnē.

Lai atkārtoti saņemtu licenci ekspluatācijai, operators iesniedz VVD RDC iesniegumu vismaz trīs mēnešus pirms licences darbības termiņa beigām. Atkārtotas licences derīguma termiņš ir 10 gadi.

1.3. Kodoldrošības uzraudzības sistēmas izveide (4.panta 1.punkta c) apakšpunkts)

Kodoldrošības uzraudzības sistēma noteikta radiācijas drošību un kodoldrošību regulējošajos normatīvajos aktos, proti, likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību”, kur tiek noteikta VVD RDC funkcija veikt radiācijas drošības un kodoldrošības uzraudzību un kontroli.

Kodoldrošības uzraudzība tiek īstenota:

1) izsniedzot licenci valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā;

2) veicot inspekcijas pārbaudes. VVD RDC inspektori Salaspils kodolreaktorā veic četras reizes gadā, izvērtējot kodolreaktora sistēmu (iekārtu), uzturēšanu un ekspluatāciju; radioaktīvo atkritumu apstrādi un iepakojšanu; uzskaites, uzraudzības, pārvaldības un kontroles sistēmas uzturēšanas kārtību.

3) saņemot operatora atskaites. Operators katru gadu līdz 31.janvārim nosūta VVD RDC informāciju par izmaiņām, kas saistītas ar jonizējošā starojuma avotiem un darbībām ar tiem, kā arī par personālsastāva izmaiņām un citām pārmaiņām, kuras ietekmējušas radiācijas drošību un kodoldrošību iepriekšējā kalendāra gadā.

VVD RDC ir tiesības nekavējoties saņemt informāciju par jebkurām avārijām un negadījumiem, kas var ietekmēt radiācijas drošību un kodoldrošību, kā arī pieprasīt un saņemt no valsts institūcijām, iestādēm un operatoriem VVD RDC funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju par radiācijas drošību un kodoldrošību.

Atbilstoši MK noteikumiem Nr.723 un citiem normatīvajiem aktiem radiācijas drošības un kodoldrošības jomā VVD RDC kontrolē operatora kvalitātes nodrošināšanas programmas izpildi un darbības ar jonizējošā starojuma avotiem.

Latvija nodrošina kodoldrošības uzraudzības sistēmas uzturēšanu valsts līmenī un veic tās uzlabošanu, ņemot vērā darbības pieredzi.

1.4. Darbības apturēšana, licences grozīšana vai atcelšana (4.panta 1.punkta d) apakšpunkts)

Likums "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" paredz tiesības VVD RDC aizliegt veikt darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, ja tiek pārkāpti radiācijas drošības un kodoldrošības normatīvi. Licenci VVD RDC var anulēt vai apturēt, ja netiek izpildītas likuma „Par radiācijas drošību un kodoldrošību”

un/vai citu normatīvo aktu prasības attiecībā uz radiācijas drošību un kodoldrošību, kā arī licencē noteiktās prasības.

Pēc attiecīga lēmuma pieņemšanas VVD RDC neizsniedz licenci personai, kura atkārtoti pārkāpusi normatīvajos aktos noteiktās radiācijas drošības un kodoldrošības prasības.

Atbildība par radiācijas drošību un kodoldrošību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem ir paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā naudas sodu veidā, kas fiziskām personām ir noteikta no 30 *euro* līdz 700 *euro* un juridiskām personām no 70 *euro* līdz 4300 *euro*. Par smagākiem noziedzīgiem nodarījumiem darbībās ar radioaktīvām vielām (aprites drošības noteikumu pārkāpšanu, neatļautu apglabāšanu, zādzību, laupīšanu, piesavināšanos, neatļautu pārvietošanu pāri valsts robežai, radioaktīvu un bīstamu vielu glabāšanas, izlietošanas, uzskaites un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu) Latvijas Krimināllikumā paredzēti naudas sodi un sodi ar brīvības atņemšanu līdz pat divpadsmit gadiem.

Ja drošības, tehnoloģisko vai ekonomisko apsvērumu dēļ nepieciešams veikt tādas pārmaiņas darbībās ar valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektiem, kuru rezultātā jāmaina licences nosacījumi, tad līdz grozījumu izdarīšanai licencē **operators**:

1. sagatavo novērtējumu par to, kā tiks ievēroti radiācijas drošības un kodoldrošības pamatprincipi un normatīvie akti;

2. vismaz trīs mēnešus pirms plānoto pārmaiņu ieviešanas iesniedz VVD RDC iesniegumu par grozījumu izdarīšanu licences nosacījumos un iesniegumam pievieno:

2.1. pilno drošības izvērtējumu;

2.2. ar vietējo pašvaldību saskaņotu precizētu plānu par gatavību avārijām un rīcību avārijas situācijās, kas var rasties pārmaiņu dēļ;

2.3. radiācijas drošības un kodoldrošības instrukciju un darbinieku apmācības programmas aprakstu, kurā paredzēts nodrošinājums, lai apstarošanas līmenis būtu saprātīgi zems, izvēloties plānotajām pārmaiņām darbībās ar jonizējošā starojuma avotiem atbilstošus radiācijas drošības un kodoldrošības pasākumus;

2.4. to telpu, ēku vai teritoriju plānu un aprakstu, kurā veiks darbības ar jonizējošā starojuma avotu, ja attiecīgās pārmaiņas tos skar;

2.5. precizētu radiācijas drošības un kodoldrošības kvalitātes nodrošināšanas programmu;

2.6. novērtējumu par iespējamām pārmaiņām attiecībā uz radioaktīvo vielu izmetēm vidē, kā arī precizētu ventilācijas un kanalizācijas sistēmu shēmas un monitoringa sistēmas aprakstu, ja attiecīgās pārmaiņas tās skar;

2.7. aprakstu par paredzamajām pārmaiņām darbībās ar radioaktīvajiem atkritumiem pirms to nodošanas apglabāšanai;

2.8. precizētu fiziskās aizsardzības sistēmas aprakstu, kas saskaņots ar Drošības policiju.

2. Kompetenta regulatīvā iestāde (5.pants)

2.1. Regulatīvas iestādes izveidošana un uzturēšana (5.panta 1.punkts)

Latvijā valsts uzraudzību un kontroli radiācijas drošības un kodoldrošības jomā veic VVD RDC. Likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” ir noteiktas VVD RDC galvenās funkcijas un uzdevumi. Pārējie uzdevumi, tiesības un pienākumi ir noteikti uz šī likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos.

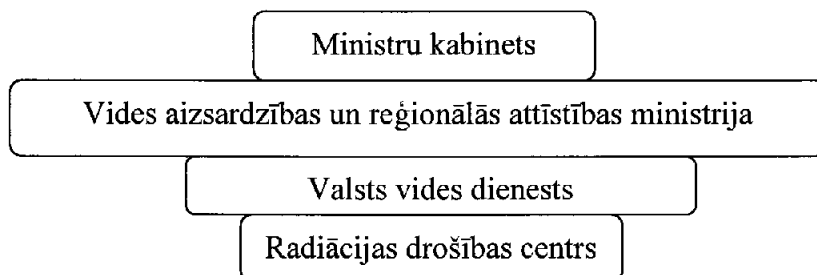
VVD RDC ir dibināts 2001.gada 9.jūlijā un līdz 2009.gada 1.jūlijam bija VARAM pakļautībā esoša neatkarīga valsts pārvaldes iestāde – Radiācijas drošības centrs. Atbilstoši 2009.gada 12.jūnija grozījumiem likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” un Ministru kabineta 2009.gada 28.maija rīkojumam Nr.339 „Par Radiācijas drošības centra reorganizāciju” ar 2009.gada 1.jūliju Radiācijas drošības centrs tika iekļauts Valsts vides dienesta struktūrā.

VVD RDC finanšu līdzekļus veido dotācija no valsts budžeta līdzekļiem.

2.2. Regulatīvās iestādes neatkarības no citām iestādēm vai organizācijām nodrošināšana (5.panta 2.punkts)

Atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.novembra noteikumiem Nr.962 „Valsts vides dienesta nolikums” Valsts vides dienests ir VARAM pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. VVD RDC ir Valsts vides dienesta struktūrvienība un valsts pārvaldes aspektā un lēmumu pieņemšanā ir funkcionāli neatkarīga institūcija.

VVD RDC vieta valsts pārvaldes struktūrā:

2.3. Juridisku pilnvaru, cilvēkresursu un finanšu resursu piešķiršana regulatīvajai iestādei (5.panta 3.punkts)

VVD RDC darbības pamats ir likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” un Ministru kabineta noteikumi, kā arī Latvijas starptautiskie līgumi. VVD RDC veic Latvijas valsts uzraudzību un kontroli radiācijas drošības un kodoldrošības jomā.

Lai kontrolētu normatīvo aktu prasību izpildi radiācijas drošības un kodoldrošības jomā, likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” VVD RDC inspektoriem ir noteiktas tiesības:

1) pārbaudīt vietas, kur tiek veiktas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, un ņemt paraugus uzraudzības mērķiem nepieciešamā daudzumā;

2) pieņemt lēmumus un dot atzinumus par situāciju radiācijas drošības un kodoldrošības jomā;

3) izdot administratīvus aktus vadītājiem un operatoriem, kuru darbs saistīts ar jonizējošā starojuma avotiem, lai nepieļautu vai novērstu radiācijas drošības un kodoldrošības prasību pārkāpumus un paaugstinātu radiācijas drošības līmeni;

4) sastādīt protokolus (aktus) par pārbaudes rezultātiem;

5) izskatīt materiālus par radiācijas drošības un kodoldrošības normatīvo aktu pārkāpumiem un, ja nepieciešams, saukt vainīgās personas pie administratīvās atbildības vai veikt citas likumos un normatīvajos aktos paredzētās darbības.

VVD RDC finanšu līdzekļus veido dotācija no valsts budžeta līdzekļiem.

Kopš Latvijas 2009.gada ekonomiskās krīzes VVD RDC cilvēkresursi nav pietiekami, taču, ņemot vērā, ka Latvijā ir viena kodoliekārta, kura jālikvidē, VVD RDC nodrošina radiācijas drošības un kodoldrošības uzraudzību un kontroli atbilstoši normatīvajiem aktiem. Šobrīd Latvijā trūkst kodoldrošības ekspertu, ņemot vērā, ka Latvijā nav darbojošos kodoliekārtu, līdz ar to Latvijā nav iespēju pilnvērtīgi apgūt praksi kodoldrošības jautājumos. Jāatzīmē, ka VVD RDC pašreiz darbojās ierobežotu resursu režīmā.

3. Licences turētāji (6.pants)

3.1. Licences turētāja (operatora) atbildība (6.panta 1.punkts)

Par radiācijas drošību un kodoldrošību operatora kontrolētajā zonā ir atbildīgs operators. Operatora atbildība par radiācijas drošību un kodoldrošību tā kontrolētajā zonā ir noteikta likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību". Pirms tiek uzsāktas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem juridiskā persona norīko darbu vadītāju un pilnvaro viņu sagatavot un likumā noteiktajā kārtībā iesniegt iesniegumu licences saņemšanai. Pēc licences saņemšanas iesniedzējs tiek atzīts par operatoru un ir atbildīgs par radiācijas drošību un kodoldrošību tā kontrolētajā zonā. Tādejādi operatoram ir deleģēta atbildība par drošību.

Operators, kas pārkāpis normatīvajos aktos noteiktās prasības, jebkurai cietušajai personai atlīdzina ar jonizējošā starojuma avotiem saistīto darbību rezultātā nodarītos zaudējumus cilvēku veselībai un mantai, kā arī videi. Operatoram ir tiesības vērst regresa prasību pret personu, kura vainīga zaudējumu nodarīšanā. Ja, veicot darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, ir piesārņota vide, būves, iekārtas vai transportlīdzekļi, operators par saviem līdzekļiem nodrošina vides, būvju, iekārtu un transportlīdzekļu attīrīšanu, lai piesārņojums turpmāk neapdraudētu vidi, darbinieku un iedzīvotāju dzīvību, veselību vai mantu, dzīvnieku dzīvību un veselību, kā arī sedz visus nepieciešamos paraugu ņemšanas un izpētes izdevumus.

Vienīgi kodoliekārtas operators ir atbildīgs par šīs iekārtas radītajiem kodolkaitējumiem. Operators atlīdzina visus avārijas radītos zaudējumus. Atbilstoši MK noteikumu Nr.723 5.¹pielikumam „Civiltiesiskās atbildības apdrošinājuma minimālā summa” kodolreaktora civiltiesiskās atbildības minimālā summa ir 327 260 520 euro.

3.2. Licences turētāja pienākums regulāri novērtēt un pārbaudīt, un uzlabot kodoliekārtu kodoldrošību (6.panta 2.punkts)

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.723 un MK 2002.gada 9.aprīļa noteikumiem Nr.149 "Noteikumi par aizsardzību pret jonizējošo starojumu", lai saņemtu licenci, operatoram jānodrošina radiācijas drošības un kodoldrošības kvalitātes nodrošināšanas programmas izstrādi.

Lai nodrošinātu aizsardzības pasākumu izpildi, operators sadarbībā ar darbu vadītāju un radiācijas drošības ekspertu vai radiācijas drošības un kodoldrošības ekspertu izstrādā radiācijas drošības un kodoldrošības kvalitātes nodrošināšanas programmu jonizējošā starojuma avota testēšanā, lietošanā, uzglabāšanā un pārbaudē (turpmāk - kvalitātes nodrošināšanas programma), kurā iekļauj prasības un to izpildes kontroli saistībā ar:

- 1) uzskaites un reģistrācijas ierakstiem, ierakstu identifikāciju, apkopošanu, indeksāciju, informācijas aktualizāciju un labošanu;
- 2) pasūtījumu un iepirkumu kontroli, arī piegādātāja novērtēšanu un izvēli, normatīvo aktu prasības iepirkumiem, prasības pasūtījumu un iepirkumu dokumentācijai un kvalitāti apliecinošajiem dokumentiem, kā arī iepirkumu pārbaudēm;
- 3) testēšanā lietojamiem mērinstrumentiem;
- 4) testēšanas iekārtām, to kalibrēšanu, regulēšanu un remontu;
- 5) testējamā materiāla un izstrādājumu marķēšanu;
- 6) pārbaužu un testēšanas pierakstiem;
- 7) neatbilstības kvalitātes prasībām atklāšanu un dokumentāciju;
- 8) neatbilstošo elementu marķēšanu, to izņemšanu no sistēmas un remontu vai aizvietošanu ar citiem elementiem;
- 9) darbinieku apmācību, arī apmācības programmu izveidošanu un darbinieku kvalifikācijas pārbaudēm;
- 10) pakalpojumu sniedzēju uzraudzīšanu;
- 11) regulārām no ekspluatācijas neatkarīgām pārbaudēm (pieaicinot attiecīgās institūcijas vai neatkarīgas iestādes ekspertus);
- 12) iepriekš minēto prasību un to izpildes dokumentu sagatavošanu, apstiprināšanu, reģistrēšanu, uzskaiti, glabāšanu un arhivēšanu, kā arī grozījumiem tajos.

Lai izpildītu kvalitātes nodrošināšanas programmā noteiktās prasības, operators paredz nepieciešamos finanšu resursus aizsardzības pasākumu veikšanai un regulāri inventarizē un pārbauda materiālos resursus.

Operators kvalitātes nodrošināšanas programmu saskaņo ar VVD RDC.

Ja operators veic darbības ar valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektiem, nepieciešams ar vietējo pašvaldību saskaņots plāns par gatavību radiācijas avārijām un rīcību radiācijas avārijas situācijās, kā arī ar Drošības policiju saskaņots fiziskās aizsardzības pasākumu plāns un fiziskās aizsardzības projekts.

Lai novērtētu kvalitātes nodrošināšanas programmas efektivitāti un paredzamo apstarošanu radiācijas avārijas gadījumā, MK noteikumi Nr.149 nosaka, ka operatora kontrolētās zonas pārraudzības zonā (teritorija ārpus kontroles zonas, kurā jonizējošā starojuma doza var pārsniegt efektīvās dozas pamatlīmi 1mSv gadā) kontrolē radioaktīvo piesārņojumu un jonizējošo starojumu.

3.3. Pārbaudes, lai noskaidrotu, vai ir ieviesti pasākumi avāriju novēršanai un avāriju seku mazināšanai (6.panta 3.punkts)

Atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 8.aprīļa noteikumu Nr.152 "Prasības attiecībā uz sagatavotību radiācijas avārijai un rīcību šādas avārijas gadījumā" 5.punktam operators objektā, kas varētu izraisīt radiācijas avārijas kaitējumu, izstrādā plānu sagatavotībai radiācijas avārijām un rīcībai radiācijas avārijas gadījumā. Rīcības plāns paredz aizsardzības pasākumus, lai:

1. samazinātu radiācijas avārijas rašanās iespēju un avārijas sekas, paredzot aizsardzības pasākumus arī iedzīvotājiem, kurus var apdraudēt radiācijas avārija;
2. novērstu vai maksimāli samazinātu tūlītēju radiācijas avārijas kaitējumu;
3. samazinātu vēlīnā radiācijas avārijas kaitējuma rašanās varbūtību (kaitējuma rašanās varbūtība ir proporcionāla saņemtajai jonizējošā starojuma dozai, kaitējuma smagums nav atkarīgs no saņemtās jonizējošā starojuma dozas lieluma).

Operators saskaņo rīcības plānu ar VVD RDC, vietējo pašvaldību un VUGD, ja radiācijas avārijas sekas var ietekmēt iedzīvotājus un vidi ārpus operatora kontrolētās zonas.

Valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektus (avotus), tai skaitā Salaspils kodolreaktoru, VVD RDC inspektori apseko četras reizes gadā.

3.4. Licences turētāja pienākums izveidot un ieviest pārvaldības sistēmas, kurās par prioritāti ir noteikta kodoldrošība (6.panta 4.punkts)

Saskaņā ar likumu "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" darbības ar jonizējošā starojuma avotiem ir pieļaujamas, ja tiek ievēroti radiācijas drošības un kodoldrošības principi:

- 1) cilvēki un vide drīkst saņemt tikai tādu jonizējošā starojuma dozu, kas nepārsniedz noteiktos dozu limitus;
- 2) sasniegtais pozitīvais rezultāts pārsniedz negatīvo ietekmi vai zaudējumus, ko rada darbības ar jonizējošā starojuma avotiem;
- 3) ņemot vērā ekonomiskos un sociālos faktorus, kā arī tehnisko līdzekļu iespējas, izraudzīti optimāli radiācijas drošības pasākumi, lai apstarošanas līmenis būtu saprātīgi zems un nepārsniegtu noteiktos dozu limitus;
- 4) operators ir apdrošinājis civiltiesisko atbildību par savas darbības vai bezdarbības dēļ nodarītu kaitējumu trešās personas dzīvībai un veselībai vai tās mantai vai videi;

5) darbības ar jonizējošā starojuma avotiem (kodoliekārtām) tiek veiktas pēc licences saņemšanas.

Radiācijas drošības un kodoldrošības pamatprincipu ieviešana notiek saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem par aizsardzību pret jonizējošo starojumu un citiem normatīvajiem aktiem radiācijas drošības un kodoldrošības jomā.

Citi operatora pienākumi izveidot un ieviest pārvaldības sistēmas, kurās par prioritāti ir noteikta kodoldrošība, ir noteikti no likuma izrietošajos Ministru kabineta noteikumos.

3.5. Licences turētāja pienākums paredzēt un uzturēt pietiekamus finanšu resursus un cilvēkresursus (6.panta 5.punkts)

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.149, lai izpildītu kvalitātes nodrošināšanas programmā noteiktās prasības, operators paredz nepieciešamos finanšu resursus aizsardzības pasākumu veikšanai un regulāri inventarizē un pārbauda materiālos resursus, kā arī nodrošina regulāru darbinieku apmācību.

Šie noteikumi paredz, ka operatora kontrolētajā zonā, kur veic darbības ar valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu, operators izveido radiācijas drošības un kodoldrošības struktūrvienību, kas ir atbildīga tikai par darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem. Radiācijas drošības un kodoldrošības struktūrvienībā ir darbu vadītājs un radiācijas drošības un kodoldrošības eksperts.

4. Ekspertīze un prasmes kodoldrošības jomā (7.pants)

Prasības attiecībā uz ekspertīzi un prasmēm kodoldrošības jomā ir noteiktas likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” un no šī likuma izrietošajos Ministru kabineta noteikumos.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.723 prasībām, lai saņemtu licenci, licences iesnieguma iesniedzējs nodrošina darbinieku un darba vadītāja kvalifikācijas atbilstību veicamajiem pienākumiem.

Normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi attiecībā uz apmācībām nodrošina VVD RDC, kodoliekārtas operators un darbu vadītājs:

1) VVD RDC saskaņā ar likumu "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" organizē un koordinē to inspektoru un darbu vadītāju apmācību, kuru darbs saistīts ar radiācijas drošību, kā arī veicina šo darbu izpildītāju apmācību, informē personas, kas vada darbus ar jonizējošā starojuma avotiem, par

radiācijas drošību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem un rekomendācijām radiācijas drošības līmeņa paaugstināšanai. VVD RDC piedalās radiācijas drošības ekspertu, radiācijas drošības un kodoldrošības ekspertu un darbu vadītāju apmācībā.

2) Operators nodrošina darba vadītāja apmācību radiācijas drošības jautājumos izglītības iestādes izstrādātas kursu programmas ietvaros – ne retāk kā reizi piecos gados noteiktajos gadījumos, kā arī ārpuskārtas mācības un zināšanu pārbaudi, ja mainās darba vai amata pienākumi, kā arī tiek ieviesta jauna aparatūra vai jauna procedūra darbā ar jonizējošā starojuma avotiem.

Operators nodrošina darbinieka instruktāžu par radiācijas drošības jautājumiem ne retāk kā vienu reizi gadā, apmācību radiācijas drošības jautājumos izglītības iestādes izstrādātas kursu programmas ietvaros ne retāk kā reizi piecos gados, kā arī ārpuskārtas mācības un zināšanu pārbaudi, ja mainās darba vai amata pienākumi, tiek ieviesta jauna aparatūra vai jauna procedūra darbā ar jonizējošā starojuma avotiem.

3) Saskaņā ar likuma "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" prasībām darbus ar jonizējošā starojuma avotiem vada operatora pilnvarots darbu vadītājs, kuram ir atbilstošs zināšanu līmenis, lai veiktu fizikālos, tehniskos vai radioķīmiskos mērījumus, novērtētu jonizējošā starojuma dozas un efektīvi aizsargātu darbiniekus un iedzīvotājus pret jonizējošo starojumu, pareizi izmantojot aizsardzības līdzekļus. Darbu vadītājs nodrošina, lai personas, kuras veic darbības ar jonizējošā starojuma avotiem, būtu pietiekami apmācītas aizsardzības pasākumu veikšanai, pārzinātu apstākļus un normatīvo aktu prasības, kā arī būtu informētas par iespējamo risku, kas saistīts ar šiem darbiem.

Eksperti un speciālisti radiācijas drošības un kodoldrošības jomā pamatizglītību un papildus apmācības iegūst vienā no trijām Latvijas augstskolām – Latvijas Universitātē (fizika, ķīmija), Rīgas Tehniskajā universitātē (medicīnas fizika) un Rīgas Stradiņa universitātē (medicīna).

VVD RDC darbinieku apmācības tiek nodrošinātas, piedaloties dažādos Starptautiskās atomenerģijas aģentūras tehniskās sadarbības projektos. Tehniskās sadarbības projektu ietvaros tiek nodrošināta Latvijas pārstāvju dalība mācību semināros un pieredzes apmaiņas projektos, kas saistīti ar radiācijas drošību un kodoldrošību.

5. Sabiedrības informēšana (8.pants)

Likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" ir noteiktas prasības informācijas nodrošinājumam.

Saskaņā ar likumu "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" VVD RDC informē iedzīvotājus par to, ka ir pieprasīta licence valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanai vai būtisku pārmaiņu veikšanai tajā, ievietojot informāciju Valsts vides dienesta interneta vietnē.

Operators un darbu vadītājs ir atbildīgi par to, lai VVD RDC, kā arī citu valsts un pašvaldību institūciju darbinieki, kuru kompetencē ietilpst radiācijas drošības un kodoldrošības jautājumi, saņemtu informāciju par radiācijas drošības un kodoldrošības pasākumiem attiecīgajā objektā. Lai nodrošinātu darbinieku, mācekļu un studentu aizsardzību pret jonizējošo starojumu, kā arī lai nepieļautu radiācijas avārijas, operators nodrošina darbinieku, mācekļu un studentu informēšanu par iespējamo kaitējumu veselībai, ko var izraisīt darbs ar jonizējošā starojuma avotiem, nodrošina darbinieču papildu informēšanu par iespējamo kaitējumu viņu reproduktīvajai veselībai un jonizējošā starojuma ietekmi uz grūtniecību.

Kodoliekārtas operators katru gadu līdz 31.janvārim informē pašvaldību, kuras teritorijā atrodas attiecīgais objekts, par iepriekšējā kalendāra gadā veiktajām pārmaiņām objektā saistībā ar radiācijas drošību un kodoldrošību, kā arī par monitoringa rezultātiem un plānotajiem pasākumiem. Šo informāciju operators ievieto arī savā mājaslapā internetā.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.149 VVD RDC veicina iedzīvotāju izglītošanu par radiācijas drošības un kodoldrošības jautājumiem un izplata informāciju par jaunākajām atziņām radiācijas drošības un kodoldrošības jomā.

Atbilstoši MK 2009.gada 17.februāra noteikumiem Nr.158 "Noteikumi par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, piesārņojošo vielu reģistra izveidi un informācijas pieejamību sabiedrībai" valsts institūcija sagatavo un ievieto iestādes interneta vietnē gada pārskatu par veiktā valsts monitoringa rezultātiem.

Saskaņā ar MK 2003.gada 8.aprīļa noteikumiem Nr.152 "Prasības attiecībā uz sagatavotību radiācijas avārijai un rīcību šādas avārijas gadījumā" VUGD sadarbībā ar VVD RDC, izmantojot plašsaziņas līdzekļus, reizi trijos gados informē iedzīvotājus, kurus var apdraudēt radiācijas avārija, par veselības aizsardzības pasākumiem un rīcību radiācijas avārijas gadījumā. Informācijā ietver šādus jautājumus:

1. jonizējošais starojums un tā ietekme uz iedzīvotājiem un vidi;

2. radiācijas avārijas veidi, avārijas seku iespējamā ietekme uz iedzīvotājiem un vidi;
3. aizsardzības pasākumi un to īstenošanas metodes;
4. iedzīvotāju rīcība radiācijas avārijas gadījumā (arī joda profilakse), kā arī joda preparātu saņemšanas un iegādes iespējas;
5. kompetentās iestādes un komercsabiedrības, kuras var sniegt informāciju par radiācijas drošību.

Radiācijas avārijas gadījumā VUGD apziņo un brīdina iedzīvotājus, izmantojot plašsaziņas līdzekļus un civilās trauksmes un apziņošanas sistēmu. Pēc VVD RDC ieteikuma VUGD radiācijas avārijā cietušajiem iedzīvotājiem nekavējoties sniedz šādu informāciju: notikušās radiācijas avārijas veids, cēlonis (ja iespējams), mērogs un paredzamā attīstība, ieteicamie iedzīvotāju aizsardzības pasākumi (atkarībā no radiācijas avārijas veida), papildu aizsardzības pasākumi noteiktām iedzīvotāju grupām (ja nepieciešams).

VVD RDC Inspekcijas daļā ir Operatīvās brīdināšanas grupa, kas strādā nepārtrauktā režīmā, lai nodrošinātu radiācijas avāriju un kodolnegadījumu izziņošanas 24 stundu operatīvo gatavību. Grupa nodrošina iespēju jebkurā diennakts stundā saņemt konsultācijas radiācijas drošības jautājumos un vajadzības gadījumos organizē VVD RDC operatīvās reaģēšanas vienības sasaukšanu.

Radiācijas situācijas nepārtrauktai novērošanai valstī tiešsaistes (*online*) režīmā tiek darbināta 20 jaunas automātiskās gamma starojuma monitoringa stacijas (Baldonē (2.stacijas), Balvos, Daugavpilī (2 stacijas), Demenē, Silenē, Medumos, Jūrmalā, Jelgavā, Liepājā, Madonā, Rēzeknē, Rucavā, Salacgrīvā, Salaspilī, Talsos, Valmierā, Rīga un Ventspilī), viena tiešsaistes režīmā darbojošās aerosolu monitoringa stacija (Daugavpilī), divas ūdens radiācijas monitoringa stacijas (Ķekavā un Krāslavā) un viena autonomā jeb pārvietojamā radiācijas monitoringa stacija.

Šīs stacijas nodrošina gamma starojuma dozas jaudas un spektru mērījumus. Mērījumi tiek veikti ar 10 minūšu intervālu. Mērījumu dati automātiski tiek savākti un analizēti Oracle datu bāzē, nosakot ekvivalento dozas jaudu (nSv/h (nanozīverti stundā)). Dati par ekvivalento dozas jaudu sistemātiski un regulāri tiek nosūtīti uz ECURIE/EURDEP datu bāzi, kur tie kopā ar pārējo Eiropas valstu gamma monitoringa datiem neautorizētajiem EURDEP lietotājiem redzami EURDEP publiskajā vietnē: <http://eurdep.jrc.europa.eu> sadaļā Public EURDEP Map.

Atbilstoši Valsts vides dienesta nolikumam VVD informē sabiedrību par dienesta darbību un sniedz sabiedrībai dienesta rīcībā esošo vides informāciju. VVD reizi gadā sagatavo pārskatu par dienesta funkciju izpildi un dienestam

piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojumu un ievieto šo pārskatu VVD internetā vietnē.

Kopsavilkums

Latvijā atbilstoši Direktīvas 2009/71/Euratom definīcijai ir viena kodoliekārta - Salaspils kodolreaktors, kurš šobrīd atrodas likvidēšanas stadijā. Direktīvas 2009/71/Euratom prasības Latvijas normatīvajos aktos ir pārņemtas un tiek īstenotas. Latvijā tiek uzturēta radiācijas drošība un kodoldrošība un tās regulējuma pastāvīga uzlabošana, tiek piemēroti pasākumi ar nolūku nodrošināt augstāku radiācijas drošības un kodoldrošības līmeni, tādējādi aizsargājot darba ņēmējus un sabiedrību no kodoliekārtu jonizējošā starojuma kaitīgās iedarbības apdraudējuma.

Šobrīd Latvijai aktuāls uzdevums ir risināt jautājumu par Salaspils kodolreaktora likvidēšanu, kā arī risināt jautājumus saistībā ar VVD RDC kvalificēta personāla piesaistīšanu, finanšu resursu palielināšanu un kapacitātes celšanu.